

Aan de fractie van PvdA, GroenLinks,
Partij voor de Dieren Nijmegen en SP
t.a.v. de heer Kraut, mevrouw Smit, mevrouw Lauret en
de heer Wieken

Postadres
Gemeente Nijmegen
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres
Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactpersoon
gemeente@nijmegen.nl

Ons kenmerk
E25.001016

Datum 15 april 2025
Onderwerp Beantwoording art. 39 vragen Manifest
demonstratierecht

Geachte heer Kraut, mevrouw Smit, mevrouw Lauret en
de heer Wieken,

Op 14 maart 2025 heeft u schriftelijke vragen gesteld aan het college van burgemeester en
Wethouders respectievelijk de burgemeester over het Manifest Demonstratierecht. Met
deze brief beantwoorden wij uw vragen.

*1. Heeft het ondertekenen van het 'Manifest Demonstratierecht' invloed op het huidige
beleid ten aanzien van het beoordelen en faciliteren van demonstraties? Zo ja, tot
welke beleidswijzigingen of aanvullingen heeft het geleid? Zo nee, welke
toegevoegde waarde hecht het college aan de ondertekening van het manifest?*

Het ondertekenen van het Manifest Demonstratierecht heeft geen gevolgen voor het
huidige beleid rondom het beoordelen en faciliteren van demonstraties. Het manifest
maakt deel uit van een landelijke campagne van Amnesty International die aandacht
vraagt voor het naleven van regels rond demonstraties. Het bevat elf uitgangspunten, die
grotendeels zijn gebaseerd op Europese verdragen, de Wet openbare manifestaties (Wom)
en relevante jurisprudentie. Deze regels worden in Nijmegen al toegepast bij de uitvoering
van het demonstratierecht en blijven ook in de toekomst richtinggevend.

Amnesty International heeft de burgemeester gevraagd het Manifest Demonstratierecht te
ondertekenen. Naar aanleiding hiervan heeft de burgemeester gesproken met
afgevaardigden van Amnesty International. Amnesty gaf daarbij aan tevreden te zijn met de
toepassing van het demonstratierecht in Nijmegen. Met de ondertekening van het manifest
wordt bevestigd dat het recht op betoging, zoals vastgelegd in de Grondwet en de Wom, in
Nijmegen belangrijk wordt gevonden.

In een toelichtende brief geeft de burgemeester aan hoe een aantal van de uitgangspunten
uit het manifest worden geïnterpreteerd op basis van de huidige praktijk, de wet en
jurisprudentie. De ondertekening is een symbolisch gebaar dat onderstreept dat het recht
om te demonstreren voor Nijmegen van waarde is. In de dagelijkse praktijk blijven de wet
en jurisprudentie bepalend voor het beoordelen en faciliteren van demonstraties.

2. Bij de ondertekening van het manifest heeft de burgemeester de gemeenteraad niet vooraf betrokken, in tegenstelling tot andere gemeenten zoals Utrecht en Eindhoven. Hoe reflecteert het college op het besluitvormingsproces van het ondertekenen van het manifest en waarom heeft het college besloten om de raad niet mee te nemen aan de voorkant?

Het manifest gaat over de uitvoering van het demonstratierecht. De burgemeester is verantwoordelijk voor de dagelijkse toepassing van het demonstratierecht en legt daarover verantwoording af aan de gemeenteraad. Om die reden is het manifest door de burgemeester ondertekend en ter kennisname met de raad gedeeld.

Dat dit in andere gemeenten mogelijk op een andere manier is verlopen, is niet bepalend voor onze werkwijze. In veel gevallen gaat het daar vooral om een publieksgerichte actie van Amnesty International, gericht op bewustwording en zichtbaarheid. Voor ons staat voorop dat de inhoud van het manifest al aansluit bij de bestaande werkwijze en juridische kaders die hier worden gehanteerd.

In juni 2024 werd naar aanleiding van incidenten in universiteitsgebouwen een vreedzaam pro-Palestina kampement hardhandig ontruimd door de politie. Vernielingen mogen niet, tegelijkertijd mogen incidenten nooit aanleiding zijn om een vreedzaam protest algeheel te beperken of geheel te verbieden.

3. Om de geest van het manifest in realiteit te borgen, is het van belang dat de politie de opgenomen punten ook daadwerkelijk als leidraad gaat gebruiken. In hoeverre is de politie betrokken geweest bij de ondertekening en in hoeverre zullen zij zich hard maken om de punten te implementeren?

De regels uit het manifest worden in de praktijk al nageleefd door de politie. Het manifest en de interpretatiebrief zijn besproken in de gezagsdriehoek met de politie en het Openbaar Ministerie.

Het recht op demonstreren is geen absoluut recht. In artikel 9 van de Grondwet staat dat het recht op betoging geldt, met inachtneming van ieders verantwoordelijkheid voor de wet. Dat betekent dat tijdens demonstraties geen strafbare feiten mogen worden gepleegd. In zulke gevallen kan de politie optreden. Daarnaast bepaalt de Wet openbare manifestaties (Wom) dat de burgemeester maatregelen kan nemen als dat noodzakelijk is ter bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer, of om wanordelijkheden te voorkomen of te bestrijden. Binnen deze kaders wordt uiteraard zorgvuldig gehandeld. Dit was ook het uitgangspunt bij de pro-Palestina-demonstratie op de Radboud Universiteit. Hoewel er al enige tijd sprake was van vernielingen en andere ongeregeligheden, hebben demonstranten gedurende vier weken ongehinderd kunnen protesteren met een kampement. In die periode hebben de politie en de universiteit geprobeerd afspraken te maken met de demonstranten om het protest vreedzaam te laten verlopen.

Pas toen herhaaldelijk sprake was van ernstige vernielingen en strafbare feiten, zoals lokaalvredebreuk, én de ernst van de incidenten toenam, is besloten beperkingen op te leggen aan de demonstratie. Dit laat zien dat er zorgvuldig is opgetreden en dat de rechten van demonstranten gedurende een lange periode zijn gerespecteerd. Gezien de escalatie van de incidenten was het echter noodzakelijk maatregelen te nemen om verdere wanordelijkheden te voorkomen. Belangrijk is ook dat er géén sprake is geweest van een

algeheel verbod op demonstreren op de campus. Er is een locatie aangewezen waar demonstreren en het uiten van meningen nog steeds mogelijk was.

4. Is de burgemeester het met de fracties eens dat, als er tijdens een demonstratie incidenten plaatsvinden, de groep die wel vreedzaam demonstreert haar recht op demonstreren moet kunnen blijven uitoefenen?

a. Zo ja, is de burgemeester het met de fracties eens dat dit vraagt om een nieuwe houding van de gemeente en politie bij het faciliteren van demonstraties dan voorheen?

Hoewel het principe van gericht optreden tegen individuele overtreiders een belangrijk uitgangspunt is, blijkt de praktijk soms weerbarstig. In sommige gevallen is het namelijk niet mogelijk om de openbare orde te herstellen door alleen op te treden tegen individuele overtreiders. Op het moment dat een demonstratie escaleert en er sprake is van grootschalige vernielingen en wanordelijkheden, is het niet altijd haalbaar om uitsluitend individuen aan te pakken en de rest van de demonstratie te laten doorgaan. Elke situatie wordt afzonderlijk beoordeeld, waarbij veiligheid en proportionaliteit vooropstaan.

Wat ons betreft vraagt de ondertekening van het manifest niet om een andere houding van de gemeente of de politie bij het faciliteren van demonstraties. Ondanks het toegenomen aantal demonstraties in de afgelopen jaren en de beperkte capaciteit bij de politie, doen wij samen met de politie ons uiterste best om alle demonstraties te faciliteren. Bij vreedzame demonstraties levert dit ook geen problemen op. Wanneer er tijdens een demonstratie wanordelijkheden ontstaan, of sprake is van gevaar voor verkeer of de gezondheid kan de burgemeester optreden. De Wom biedt hiervoor mogelijkheden, en dit is noodzakelijk om de veiligheid te waarborgen. Het gaat dan zowel om de veiligheid van de demonstranten zelf als om die van het publiek en de omgeving.

Hoogachtend,
Het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

A.P.W. van de Klift
Gemeentesecretaris

H.M.F. Bruls
Burgemeester